

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך משקמים רושם ראשוני רע?

פרופסור יקר, בגשתי עם אדם שאני מאוד מעריכה, ובשל תנאי סביבה והתרגשות מצדי לא הייתי עצמי ולא נוצרה כימיה. כעת אני חוששת שהרושם הראשוני הרע נחרת. מה לעשות?

דינה

דינה היקרה,

את צודקת, רושם ראשוני הוא דבר מאוד חשוב. כשאנחנו פוגשים מישהו לראשונה הרקות הראשונות לעתים קרובות מעצבות את הציפיית שלנו ממנו, ואיתן את מערכת היחסים לטווח הקרוב ולפעמים הרחוק. מעניין, דרך אגב, שהרבה אנשים מייחסים לעצמם את היכרותם לטשטש אנשים אחרים לפי פגישה ראשונה או אפילו כמה דקות של היכרות. ואם תחשיב בי על זה, אז זו אמונה שקשה מאוד לברוק, כי לרוב אין לנו דרך לדעת שטעינו. אם פגשנו מישהו וברקות הראשונות הוא הרשים אותנו לדעה, כנראה לא ניפגש איתו שוב, ולא נוכל לגלות שטעינו ושהוא אדם נהדר.

שימי לב שיש לפחות שני מקומות שבהם אנשים מגלים שוב ושוב עד כמה הרושם הראשוני שלהם היה שגוי: האחד הוא במצב עונות סטודנטים בארצות הברית, שם מציינים וותנים שותפים לחדר באופן רנדומלי. הרבה אנשים מספרים שכיום הראשון הם לא אהבו את השותף שלהם ועם הזמן הם הפכו לחברים טובים. המקום השני שבו זה קורה הוא בארץ, בצבא, שם עם הזמן לומדים לסמוך על החברים ולאהוב אותם. בעבר זה גם קרה הרבה בני-שואים שאורגנו בשידוך, ושהם הווגות חשבו שלא יסדרו יחד ועם השנים למדו לאהוב. זה הסיפור ב"כנר על הגג". הבחירה החופשית כיום מביאה לכך שאנחנו פוסחים על הרבה מועמדים בלי שננספיק לגלות שכמה מהם יכיר לנו ממש לאהוב.

עד כאן דיברתי על הבעיה. אבל מה הפתרון? ההתנהגות שלנו כלפי אדם חדש מושפעת מהציפיות שפיתחנו כחלק מהרושם הראשוני. לכן, כדי לשבור את הדפוס החדש עלייך לשוב ושוב את הציפיות שלו ממך, למשל על ידי שינוי סוג הפגישה והאופי שלה, באופן שבו הציפיות והרשמים שהחלו להיווצר יהיו הלשים יותר, או כלל לא רלבנטיים. לדוגמה, אם יצאתם לדייט, אולי כדאי לעשות משהו עם הרבה אנשים. אם הלכתם לארוחת ערב, אולי כדאי ללכת לטייל או לעשות יחד פעילות שתאיר צד אחר לגמרי. פגישה שונה לגמרי תעזור ליצור רושם ראשוני חדש.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבי-המכר "לא רצונו ולא במקרה" ו"לא רצונו" אבל לא נורא" שאלות דן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

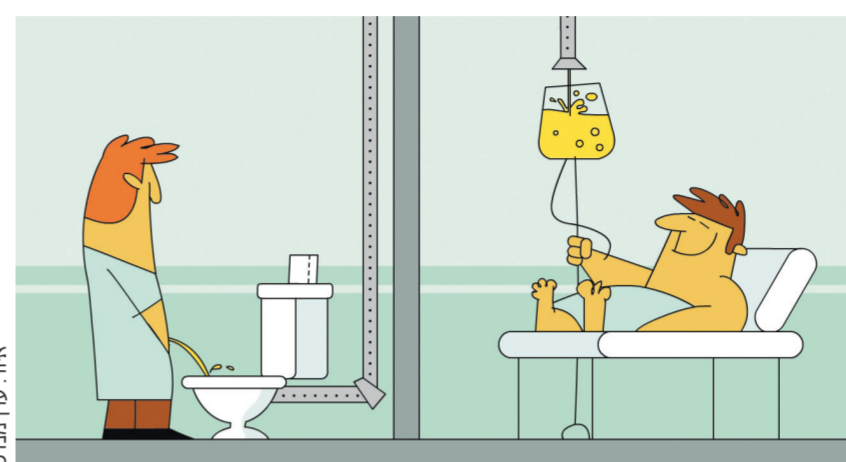
28
29

אורניום תועשר

בלדד השוחי

חוזר עם תשובה

איור: ערן מנדל

האם כדאי לשתות שתן?

האם השתן רעיל? האם נכון שהוא מרפא פצעים או מחטא? מה קורה למי ששותה שתן? האם יש מחלות שבהן הרופאים ממליצים על שתיית שתן?

דני

דני היקר,

אמנם איני יודע מה אתה מתיכנן, אך שתן של אדם בריא אינו רעיל. ברור ששתן מכיל חומרים שהגוף לא רוצה – אחרת לא היינו משתים נים אותם – אך מאותה סיבה צריך להיות לך ברור שמדובר בחומרים שאיתם הגוף יודע להתמודד. הוא משתין אותם.

חוזן מהחומרים האלה, שתן מורכב בעיקר ממים. הוא סטרילי, כלומר נקי ממיקרובים. הוא לא מרפא פצעים (את זה הגוף עושה בעצמו), אבל במצב חירום הוא יכול להיות דרך טובה לנקות פצעים. רק אל תשתמש בגל הראשון של השתן, הוא נושא עמו חיידקים מהשופכה.

טקסטים מתאים עתיקים לגימט שחן שיגרמו לראש שלך להסתובב, ובעשור האחרון אנשים רבים (נטולי הכשרה רפואית) לא כתרופה למשהו אלא כדרך חיים

יש אנשים שממליצים להשתין על צריבות מדר זה, אך התועלת בכך אינה מוכחת. חוזן מזה, ריר של מדרוה יש לטשוף בעדינות כדי לא להפעיל תאי צריבה נוספים שמתחבאים בו. סילון שתן עם זה הדבר האחרון שבלדר ממליץ עליו. לפחות במקרה הזה. מי ששותה שתן חי לספר על כך, ובשיעור לא מבוטל מהמקרים גם כותב על זה בלוג. לא ששתית שתן רפואית היא סיפור חדש – טקסטים הודיים עתיקים מתארים טכניקות שיגרמו לראש שלך להסתובב – אך לאחרונה היא צוברת פורפולריות, ומספר הולך וגדל של אנשים נטולי הכשרה רפואית ממליצים עליה.

מי ששותה רק שתן נמצא בצרות. מדריכי הישרדות ממליצים, במזג אוויר חם, להשתין רות מטלית בשתן ולהניח אותה על הראש, אבל בשום אופן לא ללגום מהנוזל הצהוב. היכולת שלנו להיפטר מכל החומרים הלא נחמדים שנמצאים בו תלויה לחלוטין באי ספקה סדירה של מים, ובזמן התייבשות הם הופכים להיות האיבים הגדולים שלך. בקיצור, הכל עניין של פרופורציה. שתית שתן אינה המפתח לבריאות ועלולו נצח, אבל אם היא מגיעה כחלק מתזונה מאוזנת, כוס שתן פה ושם לא תגרום לך שום נזק.

שאלות בלדד השוחי: askbildad@calcalist.co.il

שיזף רפאלי

מתבונן בעולם החדש

למה עדיין אין בינה מלאכותית?

ומה כאן מסעיר את נועם חומסקי ובכיר בגוגל?

לפני כחצי מאה נועם חומסקי הוליד את הבלשנות המודרנית, כשטען ששפה היא תופעה ייחודית לאנושות ושכל בני האדם נולדים עם תבנית דקרוק אוניברסלית צרובה במוחם. התיאוריה שלו, והרעיונות שפיתח על תהליכי למידה וחשיבה, התעמתו עם גישות מסורתיות בפסיכולוגיה, קידמו את חקר התודעה והקרינו גם על התפתחות המחשבים. כעת, הבלשן בן 84 מ-MIT שב ומכה גלים בריון בשאלה ישנה-חדשה: מה עדיף – לספור ולחשב או להבין ולחשוב.

המרדף אחר מחשב תבוני ידע הרבה עליות ומורדות. המשבר החדש שחומסקי מוסיף הוא הטענה שכל שיטת המחקר והפיתוח בתחום למעשה בולמת את התקדמותו

חומסקי הוא האינטלקטואל שהכי הרבה ישראלים אוהבים לשנוא. כמעט מיד לאחר שפרץ לתודעה בזכות מחקריו פורצי הדרך בבלשנות החל גם בקריירה השנייה שלו: אקטיביזם פוליטי שמאלי וכן נאי, שמאפיל לפעמים על תרומתו המדעית. תפיסתו מאוד לא אוהדת את המדיניות של ממשלת ישראל והממשל האמריקאי, והוא אינו בוחל במילים, מעשים וניתוחים כדי להציג את עמדותיו. רבים בעולם מחשיבים את התפיסה הזאת כקיצונית, וממשלת ישראל משיבה לו באיבה דומה, ובין השאר

בגינניים, התרמות ואיסור כניסה וביקור. אבל אף אחד מאלה לא יכול לקחת מחומר סקי את מעמדו כאחד המדענים המשפיעים בדורנו, ואת התואר שבו זכה בסוף המאה ה-20, החוקר המצוטט בעולם. אני עצמי, כמו לא מעט חוקרים, מחשיב את עצמי כצאצא רחוק של החשיבה של חומסקי. כמה מה מנחים שעל ברכיהם גדלתי היו תלמידיו, ודרכם למדתי ממנו.

הרעיונות החדשים של חומסקי קי על מהות האינטליגנציה נחשפו בפני הציבור בראיון לירדן כץ מ-MIT, שמר פיע במגזין "אטלנטיק" (is.gd/D28U8m), ושקטעים ממנו זמינים גם ביוטיוב (is.gd/NiphHb). בראיון, שנערך לרגל סימפוזיון באוניברסיטה, חומסקי יוצא נגד מה שנחשב כיום ליבת הבינה האנושית: הבנת העולם ותהליכיו על ידי איסוף נתונים, מדידתם וחישובם, והעלאת השערות ותחזיות באמצעות גישות של סטטיסטיקה והסתברות. האמונה שלנו בקשר בין הסטטיסטיקה למציאות מוגזמת, הוא אמר, ושיא ההגזמה הוא השימוש במודלים סטטיסטיים כדי להסביר אותנו-עצמנו, את הפלא של התודעה והמינגונים שמאחוריה. על המדע להבין את מהותם האמיתית של הדברים, ולא להחיל עליהם נוסחאות מופשטות.

לביקורת הזאת יש השלכה מיידית על יאמץ מדעי ששואב השראה רבה מעבודתו: הניסיונות לייצר בינה מלאכותית, שת חקה את תהליך המחשבה הטבעי. המרדף אחרי מחשב תבוני ידע הרבה מעלות ומרדות ב-60 השנים האחרונות. התחום סבל

ממחלוקות תיאורטיות עמוקות, תחרויות בין מוסדות ומשברי אמון ומימון. המשבר החדש שחומסקי מוסיף הוא הטענה שהבסיס המתמטי-סטטיסטי שבחוקר הבינה המלאכותית הוא זה שכולם את ההתקדמות. אי אפשר ליצור הבנה או לייצר רעיון על ידי ניתוח סטטיסטי של מה שכבר נאמר ונודע. גם המושלם שבכינוי לא ישבור את תקרת הוכיכית שמפרידה בין מעבד למוח, ולכן המחקר "חסר הערך", כדבריו, צריך לעצור ולחזור לכיוונים שנוגחו לפני שנים. כמו בביקורת אחרות של חומסקי, גם זו זוכה להתנגדות סוערת מהצד הממבר. קר. למשל פיטר גרוויג, חוקר בכיר במדעי המחשב וראש חטיבת המחקר בגוגל, חיבר מסמך תשובה פומבי לחומסקי (is.gd/XMbail). כוחה של גוגל בהבנת רצון גולשיה נובע מאיסוף נתונים אמפירי, ומתרגום המציאות למספרים. גרוויג כותב זאת ומשכת את הסטטיסטיקה ככלי לשחזור ממוחשב של הבינה האנושית.

מלבד הצצה מעניינת לצומת הרר כים הזה בחקר הבינה המלאכותית, מעניינת גם המויקה של הריון הזה: הנחיצות של חומסקי והמילי, העולבות לעתים, שהוא מטיח במפעלי החיים של אחרים, ומנגיד גרוויג משווה את חומסקי למגיש האמריקאי הימני ביל אוריילי, שידוע כרמגוג חריף לשון. וכך מתחמם לו ריון פומבי נשכני. מי אמר שבמדע עמוק אין דרמות.

פרופ' רפאלי הוא ראש מרכז שניא לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

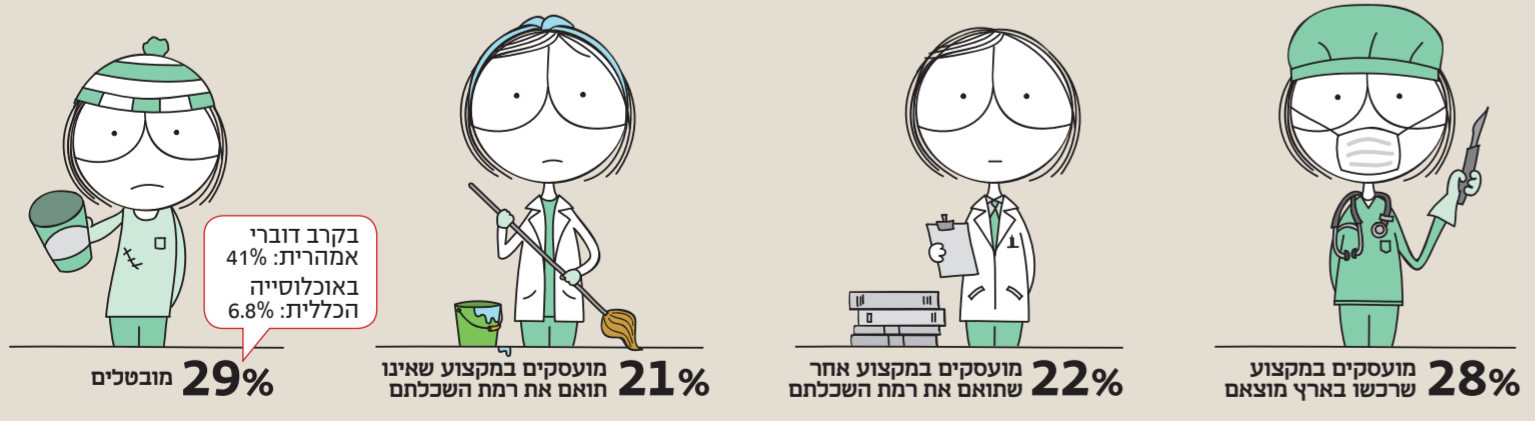
הסטטיסטיקה של החיים

עד כמה העולים לא משתלבים?

בארץ. רבים מהעולים מוכנים להשלים עם המצב, בעיקר מתוך ההבנה שרמת העברית שלהם היא אחד הגורמים המפריעים להשתלבותם. אלא שבינתיים נראה שמהמצב הזה כולם מפסידים.

איך משתלבים עולים בישראל של סוף 2012? סקר שמשדר הקליטה ערך השנה בקרב 1,200 אנשים שעלו לישראל בעשור האחרון מגלה שהשכלה וניסיון מקצועי עדיין לא נחשבים הרבה אם לא נולדת

שיעורי ההשתלבות בשוק העבודה בקרב מי שעלו לישראל מאז 2002

הנתונים התפרסמו ב"החיים" 2012. איור: מיקל פולדן